

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

15 päivänä huhtikuuta 2008*

Asiassa C-268/06,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Labour Court (Irlanti) on esittänyt 12.6.2006 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 19.6.2006, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Impact

vastaan

Minister for Agriculture and Food,

Minister for Arts, Sport and Tourism,

Minister for Communications, Marine and Natural Resources,

Minister for Foreign Affairs,

Minister for Justice, Equality and Law Reform ja

Minister for Transport,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat A. Rosas, K. Lenaerts (esittelevä tuomari), G. Arestis, U. Löhmus ja L. Bay Larsen sekä tuomarit P. Kūris, E. Juhász, A. Borg Barthet, J. Klučka ja A. Ó Caoimh,

julkisasiamies: J. Kokott,
kirjaaja: hallintovirkamies K. Sztranc-Sławiczek,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 5.12.2007 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Impact, edustajinaan B. O’Moore, SC, M. Bolger, BL, ja solicitor D. Connolly,

- Irlanti, asiamiehinään D. O’Hagan ja M. Heneghan, avustajinaan A. Collins, SC, A. Kerr, BL, ja F. O’Dubhghaill, BL,

- Alankomaiden hallitus, asiamiehinään H. G. Sevenster ja M. de Grave,

- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehinään E. O'Neill, K. Smith ja I. Rao, avustajanaan barrister R. Hill,

- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään M. van Beek ja J. Enegren,

kuultuaan julkisasiamiehen 9.1.2008 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee 18.3.1999 tehdyn määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen (jäljempänä puitesopimus), joka on Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemästä määräaikaista työtä koskevasta puitesopimuksesta 28.6.1999 annetun neuvoston direktiivin 1999/70/EY (EYVL L 175, s. 43) liitteenä, 4 ja 5 lausekkeen tulkintaa sekä jäsenvaltioiden menettelyllisen itsemääräämisoikeuden ja jäsenvaltioiden tuomioistuimille asetetun yhdenmukaista tulkintaa koskevan velvollisuuden laajuutta.

- 2 Tämä ennakkoratkaisupyyntö on esitetty riita-asiassa, jossa osapuolina ovat irlantilainen ammattiyhdistys Impact, joka toimii irlantilaisien tilapäisten virkamiesten nimissä, ja ministeriöt, joiden palveluksessa nämä virkamiehet ovat, ja joka koskee yhtäältä palkka- ja eläke-ehtoja, joita heihin sovelletaan heidän määräaikaisen työsuhteensa vuoksi, ja toisaalta ehtoja, joilla yksi näistä ministeriöistä uusii tietytjä määräaikaisia sopimuksia.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön säännöstö

3 Direktiivi 1999/70 perustuu EY 139 artiklan 2 kohtaan, ja sen 1 artiklan mukaan sen tarkoituksena on ”panna täytäntöön toimialaltaan yleisten työmarkkinakeskusjärjestöjen (EAY, UNICE ja CEEP) välillä – – tehty, liitteenä oleva – – puitesopimus”.

4 Tämän direktiivin 2 artiklan ensimmäisessä kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 10 päivänä heinäkuuta 2001 tai varmistettava, että työmarkkinaosapuolet ovat kyseiseen päivään mennessä ottaneet käyttöön tarvittavat toimenpiteet sopimusteitse, jolloin jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, joiden avulla ne voivat jatkuvasti taata tässä direktiivissä säädettyjen tulosten saavuttamisen. Niiden on ilmoitettava tästä komissiolle välittömästi.”

5 Kyseisen direktiivin 3 artiklan nojalla direktiivi tuli voimaan 10.7.1999, jolloin se julkaistiin Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä.

6 Puitesopimuksen 1 lausekkeen mukaan puitesopimuksen ”tarkoituksena on

a) parantaa määräaikaisen työn laatua varmistamalla syrjimättömyyden periaatteen soveltaminen;

b) laatia puitteet sellaisten väärinkäytösten ehkäisemiseksi, jotka johtuvat perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden käytöstä”.

7 Puitesopimuksen 4 lausekkeessa, jonka otsikkona on ”Syrjimättömyyden periaate”, määrätään seuraavaa:

”1. Määräaikaisiin työntekijöihin ei saa soveltaa epäedullisempia työehtoja kuin vastaaviin vakituisiin työntekijöihin pelkästään siksi, että heillä on määräaikainen työsopimus tai työsuhde, ellei siihen ole asiallisia syitä.

2. Silloin kun se on tarkoituksenmukaista, sovelletaan pro rata temporis -periaatetta.

3. Jäsenvaltiot kuultuaan työmarkkinaosapuolia ja/tai työmarkkinaosapuolet määrittelevät tämän lausekkeen soveltamistavat ottaen huomioon yhteisön lainsäädännön sekä kansallisen lainsäädännön, työehtosopimukset ja käytännön.

4. Erityisiin työehtoihin liittyvien palvelusaikaa koskevien vaatimusten on oltava määräaikaisille samat kuin vakituksille työntekijöille, ellei eripituisen palvelusajan vaatimiselle ole asiallisia syitä.”

8 Puitesopimuksen 5 lausekkeessa, joka koskee ”toimenpiteitä väärinkäytösten estämiseksi”, määrätään seuraavaa:

”1. Perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden väärinkäytösten estämiseksi jäsenvaltiot kuultuaan työmarkkinaosapuolia kansallisen lainsäädännön, työehtosopimusten tai käytännön mukaan ja/tai työmarkkinaosapuolten on otettava käyttöön erityisten alojen ja/tai työntekijäryhmien tarpeiden mukaan yksi tai useita seuraavista toimenpiteistä, jos käytettävissä ei ole vastaavia oikeudellisia toimenpiteitä väärinkäytösten estämiseksi:

a) perustellut syyt tällaisen työsopimuksen tai työsuhteen uudistamista varten;

b) perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden enimmäiskokonaiskesto;

c) tällaisten työsopimusten tai työsuhteiden uudistamisten lukumäärä.

2. Jäsenvaltiot kuultuaan työmarkkinaosapuolia ja/tai työmarkkinaosapuolet määrittävät tarvittaessa, millä edellytyksillä määräaikaisia työsopimuksia tai työsuhteita

a) pidetään perättäisenä;

b) pidetään toistaiseksi voimassa olevina työsopimuksina tai työsuhteina.”

- 9 Puitesopimus sisältää myös 8 lausekkeen, joka koskee ”täytäntöönpanomääräyksiä” ja jonka 5 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Tämän sopimuksen soveltamista koskevien riitojen ja valitusten ennaltaehkäisy ja selvittely tapahtuu kansallisen lainsäädännön, työehtosopimusten ja käytännön mukaisesti.”

Kansallinen säännöstö

- 10 Direktiivi 1999/70 on saatettu osaksi Irlannin oikeusjärjestystä määräaikaisten työntekijöiden suojelemisesta vuonna 2003 annetulla lailla (Protection of Employees (Fixed-Term Work) Act 2003) (jäljempänä vuoden 2003 laki). Tämä laki tuli voimaan 14.7.2003.
- 11 Vuoden 2003 lain 6 §:llä pannaan täytäntöön puitesopimuksen 4 lauseke. Kyseisen lain 2 §:n 1 momentilla ja 6 §:n 1 momentilla taataan määräaikaisille työntekijöille samat palkka- ja eläkeoikeudet kuin vastaaville vakituisille työntekijöille.
- 12 Vuoden 2003 lain 9 §:llä pannaan täytäntöön puitesopimuksen 5 lauseke. Kyseisen pykälän 1 momentissa säädetään, että työnantaja voi uudistaa sellaisen työntekijän määräaikaisen työsopimuksen, joka on tämän lain säätämisaikana tai sen

jälkeen ollut yhtäjaksoisesti kolme vuotta työnantajansa tai siihen etuyhteydessä olevan työnantajan palveluksessa, vain kerran ja enintään vuoden ajaksi. Tämän lain 9 §:n 3 momentin mukaan työsopimukseen tämän pykälän 1 momentin vastaisesti sisällytetyt ehdot ovat pätemättömiä, ja tällöin kyseessä olevan sopimuksen katsotaan olevan voimassa toistaiseksi.

- 13 Työnantaja voi kuitenkin poiketa vuoden 2003 lain 6 ja 9 §:n vaatimuksista, mikäli siihen on perusteltuja syitä. Tämän lain 7 §:ssä säädetään tarkemmin siitä, millaisia syitä voidaan pitää perusteltuina.
- 14 Vuoden 2003 lain 14 §:n 1 momentissa säädetään, että työntekijä tai ammattiyhdistys, johon kyseinen työntekijä kuuluu, voi tehdä valituksen kyseisen lain rikkomisesta Rights Commissionerille, jonka on tutkittava valitus ja annettava päätös kirjallisesti. Jos valitus hyväksytään, Rights Commissioner voi määrätä kyseisen lain 14 §:n 2 momentin mukaisesti korvauksesta, joka voi olla enintään kaksi kertaa valittajan vuosipalkan suuruinen.
- 15 Vuoden 2003 lain 15 §:ssä säädetään mahdollisuudesta valittaa Rights Commissionerin tekemästä päätöksestä Labour Courtiin. Labour Courtin antamaan ratkaisuun voidaan hakea muutosta High Courtissa.
- 16 Rights Commissioners on perustettu vuoden 1969 ja Labour Court vuoden 1946 työsopimuslailla (Industrial Relations Act 1969 ja Industrial Relations Act 1946). Irlannin eri laeissa, muiden muassa vuoden 2003 laissa, niille myönnetään toimivalta ratkaista työnantajien ja työntekijöiden välisiä riita-asioita. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen antamien tietojen mukaan Rights Commissionersilla tai Labour Courtilla ei kummallakaan ole nimenomaista toimivaltaa ratkaista valitusta,

joka perustuu yhteisön oikeussäätöön, jolla on välitön oikeusvaikutus, ellei tämä oikeussäätö kuulu sellaisen lainsäädännön soveltamisalaan, jolla niille myönnetään toimivalta.

Pääasian taustalla olevat tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

- 17 Käsiteltävänä olevassa asiassa Impact toimii 91 jäsenensä nimissä (jäljempänä valittajat), jotka ovat olleet Irlannin eri ministeriöiden (jäljempänä vastaajat) palveluksessa sellaisten perättäisten määräaikaisten sopimusten perusteella, jotka ovat alkaneet ennen 14.7.2003, jolloin vuoden 2003 laki tuli voimaan, ja joita on jatkettu siten, että ne ovat jatkuneet kyseisen päivän jälkeiseen aikaan.
- 18 Kaikki pääasian valittajat ovat virkamiehiä, joita ei ole vakinaistettu, ja he kuuluvat työsuhteita julkishallinnossa koskevan Irlannin lain nojalla eri järjestelmään kuin vakituiset virkamiehet. Ennakkoratkaisupyynnössä todetaan, että valittajien mukaan vakituisia virkamiehiä koskevan järjestelmän edut ovat paremmat kuin heitä koskevan järjestelmän edut.
- 19 Jotkut pääasian valittajista olivat määräaikaisina työntekijöinä yhtäjaksoisesti alle kolmen vuoden ajan ja vaativat samoja työehtoja kuin vastaavat vakituiset työntekijät, kun taas toiset valittajat olivat palveluksessa yhtäjaksoisesti yli kolmen vuoden ajan, ja he vaativat samojen työehtojen lisäksi toistaiseksi voimassa olevaa työsopimusta.
- 20 Ennakkoratkaisupyynnön mukaan kyseessä olevien määräaikaisten työsopimusten tarkoituksena oli tyydyttää pääasian vastaajien tilapäiset tarpeet ja ratkaista tilanteet, joissa kyseisiä virkoja varten ei kyetty takaamaan pysyvää rahoitusta. Pääasian

vastaajien yleisenä käytäntönä oli uudistaa määräaikaiset työsuhteet ajanjaksoiksi, jotka vaihtelivat yhdestä vuodesta kahteen vuoteen. Juuri ennen vuoden 2003 lain voimaantuloa eräs pääasian vastaajista kuitenkin uudisti joidenkin pääasian valittajien sopimukset jopa 8 vuoden määräajaksi.

- 21 Impact katsoo, että pääasian vastaajat olivat työnantajina rikkoneet vuoden 2003 lain ja direktiivin 1999/70 säännöksiä valittajien vahingoksi, ja se teki viimeksi mainittujen puolesta valituksen Rights Commissionerille. Tässä valituksessa se väitti ensinnäkin, että pääasian valittajien oikeutta saada samantasoista palkkaa ja samat eläkeoikeudet kuin vakituiset virkamiehet, joita pääasian valittajien mukaan on pidettävä vastaavina vakituksina työntekijöinä, on loukattu, ja toiseksi, että määräaikaisten työsuhteiden ketjuttaminen merkitsee väärinkäyttöä. Valitukset perustuivat puitesopimuksen 4 ja 5 lausekkeeseen sen ajanjakson osalta, joka alkaa 10.7.2001, jolloin direktiivin 1999/70 täytäntöönpanon määräaika päättyi, ja päättyy 14.7.2003, jolloin säännökset, joilla direktiivi saatettiin osaksi Irlannin oikeusjärjestystä, tulivat voimaan. Viimeksi mainitun päivän jälkeisen ajanjakson osalta valitukset perustuivat vuoden 2003 lain 6 §:ään.
- 22 Pääasian vastaajat riitauttivat Rights Commissionerin toimivallan tutkia kyseessä olevat valitukset siltä osin kuin niissä tukeudutaan direktiiviin 1999/70. Vastaajat väittivät tältä osin, että Rights Commissioner oli toimivaltainen ratkaisemaan yksinomaan kansalliseen lainsäädäntöön perustuvat valitukset. Vastaajien mukaan yksityiset eivät voi vedota kansallisissa tuomioistuimissa puitesopimuksen 4 ja 5 lausekkeeseen, jotka eivät ole ehdottomia eivätkä riittävän täsmällisiä. Vastaajat väittivät myös, että puitesopimuksen 4 lausekkeen sanamuodon perusteella määräaikainen työntekijä ei voi vaatia samoja palkka- ja eläke-ehtoja kuin vastaava vakituinen työntekijä.

- 23 Rights Commissioner katsoi, että se oli toimivaltainen tutkimaan valitukset kokonaisuudessaan eli myös siltä osin kuin ne koskivat 10.7.2001 ja 14.7.2003 välistä ajanjaksoa. Se katsoi, että puitesopimuksen 4 lausekkeessa vahvistettu syrjimättömyyden periaate koski myös palkkaa ja eläkeoikeuksia ja että tämä lauseke oli suoraan sovellettava, toisin kuin 5 lauseke.
- 24 Rights Commissioner katsoi, että muut kuin puitesopimuksen 5 lausekkeeseen perustuvat valitukset olivat perusteltuja ja että pääasian vastaajat olivat loukanneet pääasian valittajien oikeuksia sekä kansallisen lainsäädännön että direktiivin 1999/70 perusteella, kun ne olivat antaneet heille epäedullisemmat työehdot kuin vastaaville vakituisille työntekijöille, ja vuoden 2003 lain 14 §:n 2 momentin nojalla määräsi pääasian valittajille maksettavaksi rahalliset korvaukset, joiden määrät vaihtelivat 2 000 eurosta 40 000 euroon. Lisäksi Rights Commissioner määräsi pääasian vastaajat soveltamaan pääasian valittajiin työehtoja, jotka vastaavat vastaavien vakituisten työntekijöiden työehtoja. Lisäksi se määräsi, että joidenkin pääasian valittajien kanssa oli tehtävä toistaiseksi voimassa oleva työsopimus, jonka ehdot eivät saa olla epäedullisemmat kuin vastaaviin vakituisiin työntekijöihin sovellettavat ehdot.
- 25 Pääasian vastaajat valittivat Rights Commissionerin päätöksestä Labour Courtiin. Impact teki vastavalituksen Rights Commissionerin päätöksestä siltä osin kuin siinä todettiin, että puitesopimuksen 5 lausekkeella ei ole välitöntä oikeusvaikutusta.
- 26 Ottaen huomioon sille esitetyt perustelut ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuini pohtii useita kysymyksiä, jotka ovat ratkaisevia pääasian ratkaisemisen kannalta ja jotka riippuvat yhteisön oikeuden tulkinnasta.

- 27 Ensinnäkin vaikka vuoden 2003 lailla ei myönnetä ennakkoratkaisupyynnön esittäneelle tuomioistuimelle nimenomaista toimivaltaa ratkaista valitus, jolla pyritään yhteisön oikeuden suoraan soveltamiseen, se epäilee kuitenkin, kun otetaan huomioon yhtäältä EY 10 artikla ja toisaalta vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteet, jotka rajaavat jäsenvaltioiden menettelyllistä itsemääräämisoikeutta, voiko se todeta, ettei sillä olisi toimivaltaa tutkia pääasian valituksia siltä osin kuin ne perustuvat direktiiviin 1999/70 ja puitesopimukseen.
- 28 Toiseksi jos oletetaan, että ennakkoratkaisupyynnön esittäneellä tuomioistuimella on toimivalta soveltaa yhteisön oikeutta, se pohtii, ovatko puitesopimuksen 4 ja 5 lauseke, joihin pääasian valitukset perustuvat 10.7.2001 ja 14.7.2003 välisen ajanjakson osalta, ehdottomia ja riittävän täsmällisiä, jotta niillä olisi välitön oikeusvaihtus. Kyseinen tuomioistuin katsoo, että näin on yksinomaan 4 lausekkeen osalta.
- 29 Kolmanneksi ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pohtii, voidaanko puitesopimuksen 5 lausekkeeseen vedota sellaisen päätöksen lainvastaisuuden toteamiseksi, jonka yksi pääasian vastaajista on tehnyt juuri ennen vuoden 2003 lain voimaantuloa ja jolla tiettyjen pääasian valittajien sopimuksia jatkettiin jopa kahdeksalla vuodella.
- 30 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin arvioi, että huolimatta siitä, että pääasian vastaaja ei ole toiminut ilmeisen mala fide, ja huolimatta kyseisen vastaajan selityksistä, jotka koskevat tilapäisiä tarpeita ja mahdollisuutta taata kyseisten virkojen pysyvää rahoitusta, tämän päätöksen konkreettisena seurauksena pääasian vastaajilla ei ollut mahdollisuutta saada toistaiseksi voimassa olevaa sopimusta kohtuullisessa ajassa vuoden 2003 lain antamisen jälkeen. Se katsoo, että kyseisellä päätöksellä Irlanti sai pääasian valittajien vahingoksi hyötyä lainvastaisuudesta, johon se oli itse syyllistynyt, kun se ei pannut direktiiviä 1999/70 täytäntöön määräajassa.

- 31 Neljänneksi jos oletetaan, ettei ennakkoratkaisupyynnön esittäneellä tuomioistuimella ole toimivaltaa soveltaa yhteisön oikeutta tai ettei puitesopimuksen 4 ja 5 lausekkeella ole välitöntä oikeusvaikutusta, kyseinen tuomioistuin pohtii, merkitseekö sille asetettu yhdenmukaista tulkintaa koskeva velvollisuus sitä, että sen on tulkittava vuoden 2003 lakia siten, että sillä on taannehtiva vaikutus 10.7.2001 alkaen.
- 32 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin toteaa, että vaikka Irlannin oikeus ei lähtökohtaisesti salli lakien taannehtivuutta, vuoden 2003 lain 6 § ei sisällä mitään sellaista mainintaa, jonka vuoksi sitä ei voitaisi soveltaa taannehtivasti. Kyseinen tuomioistuin lisää, että vaikka on totta, että yhdenmukaista tulkintaa koskevaa velvollisuutta rajoittavat oikeusvarmuuden periaate ja taannehtivuuskiellon periaate eikä se voi sellaisenaan ja riippumatta direktiivin 1999/70 kansallisesta täytäntöönpanolaista luoda tai lisätä rikosoikeudellista vastuuta yhteisön oikeuden rikkomisesta, käsiteltävänä olevassa asiassa on epäselvyyttä siitä, merkitseekö tämä velvollisuus sitä, että kansallista oikeutta voidaan soveltaa taannehtivasti, jotta jäsenvaltiolle sen toimissa työnantajana syntyy siviilioikeudellinen vastuu tietyn direktiivin vastaisista teoista tai laiminlyönneistä, jotka ovat tapahtuneet ajanjaksolla, jolloin kyseisen jäsenvaltion olisi pitänyt olla saattanut direktiivi osaksi oikeusjärjestystään.
- 33 Viidenneksi ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pohtii, kattavatko puitesopimuksen 4 lausekkeessa tarkoitetut työehdot palkkaehdot ja eläkeoikeudet.
- 34 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin viittaa palkan käsitteen laajaan merkitykseen sukupuolten tasa-arvoa koskevan EY 141 artiklan yhteydessä ja katsoo, että tulkinta, jonka mukaan palkka ei kuuluisi kyseessä olevan lausekkeen soveltamisalaan, merkitsisi sitä, että määräaikaisia työntekijöitä ei suojattaisi syrjinnältä palkkaan liittyvien olennaisten seikkojen osalta, mikä olisi puitesopimuksen tarkoituksen vastaista.

35 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin katsoo myös, että kun otetaan huomioon EY 136 artikla ja Eurooppa-neuvoston Strasbourgissa 9.12.1989 pitämässä kokouksessa hyväksytty yhteisön peruskirja työntekijöiden sosiaalisista perusoikeuksista (ja erityisesti sen 7 kohta), joiden kanssa yhdessä EY 137 artiklaa on luettava, EY 137 artiklan 5 kohtaa, jonka mukaan tämän artiklan määräyksiä ei sovelleta palkkoihin, on tulkittava siten, että sillä yksinomaan suljetaan pois Euroopan yhteisön lainsäädäntövalta yhteisön vähimmäispalkan vahvistamisen suhteen eikä se näin ollen estä palkka- ja eläke-ehtojen sisällyttämistä EY 137 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun ”työehtojen” käsitteeseen.

36 Näiden tulkintaongelmien vuoksi Labour Court päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Kun Rights Commissionerit ja Labour Court ratkaisevat ensimmäisenä oikeusasteena asian kansallisen lain säännöksen nojalla tai tekevät muutoksenhaun perusteella ratkaisun tällaisesta päätöksestä tehdystä valituksesta, edellyttääkö jokin yhteisön oikeuden periaate (erityisesti vastaavuus- ja tehokkuusperiaate) sitä, että niiden on sovellettava – – direktiivin 1999/70 välittömästi vaikuttavaa säännöstä sellaisessa tilanteessa, jossa

– Rights Commissionerille ja Labour Courtille ei ole annettu jäsenvaltion lainsäädännössä eikä direktiivin täytäntöönpanosta annetuissa kansallisen lain säännöksissä tähän nimenomaista toimivaltaa

– yksityiset oikeussubjektit voivat esittää High Courtissa vaihtoehtoisia vaatimuksia, jotka perustuvat siihen, että heidän työnantajansa ei ole soveltanut direktiiviä heidän tilanteeseensa, ja

- yksityiset oikeussubjektit voivat esittää toimivaltaisessa yleisessä tuomioistuimessa vaihtoehtoisia korvausvaatimuksia jäsenvaltiota vastaan vahingoista, joita heille on aiheutunut siitä, että jäsenvaltio ei ole pannut direktiiviä määräajassa täytäntöön?

2) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi,

a) onko – – puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohta sanamuodoltaan ehdoton ja riittävän täsmällinen, jotta yksityiset oikeussubjektit voivat vedota siihen kansallisissa tuomioistuimissaan

b) onko – – puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohta sanamuodoltaan ehdoton ja riittävän täsmällinen, jotta yksityiset oikeussubjektit voivat vedota siihen kansallisissa tuomioistuimissaan?

3) Kun otetaan huomioon yhteisöjen tuomioistuimen vastaukset ensimmäiseen kysymykseen ja toisen kysymyksen b kohtaan, merkitseekö – – puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohta sitä, että jäsenvaltio ei voi työnantajana toimiessaan uudistaa määräaikaista työsopimusta jopa kahdeksaksi vuodeksi sen jälkeen, kun kyseinen direktiivi olisi pitänyt panna täytäntöön, mutta ennen kuin täytäntöönpanolaki annettiin kansallisessa oikeudessa, jos

- kaikissa aikaisemmissa tapauksissa sopimus oli uudistettu lyhyemmiksi ajanjaksoiksi ja työnantaja tarvitsee työntekijän palveluja pidemmän ajanjakson ajan

- uudistamisesta pidemmäksi ajanjaksoksi seuraa, että yksityiseen oikeussubjektiin ei sovelleta puitesopimuksen 5 lauseketta täydessä laajuudessaan, kun se saatetaan osaksi kansallista oikeusjärjestystä, ja

- tällaiselle uudistamiselle ei ole olemassa perusteltuja syitä, jotka eivät liittyisi työntekijän asemaan määräaikaisena työntekijänä.

- 4) Mikäli ensimmäiseen tai toiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, edellyttääkö jokin yhteisön oikeussääntö (ja erityisesti velvollisuus tulkita kansallista lainsäädäntöä direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen valossa siten, että saadaan aikaan direktiivillä tavoiteltu lopputulos) sitä, että Rights Commissioner ja Labour Court tulkitsevat kansallisen lain säännöksiä, jotka on annettu – direktiivin 1999/70 täytäntöön panemiseksi, siten, että niillä on taannehtiva vaikutus siitä päivästä, johon mennessä kyseinen direktiivi olisi pitänyt panna täytäntöön, jos

- kansallisen lain säännöksen sanamuodossa ei nimenomaisesti suljeta pois tällaista tulkintaa, mutta

- lainsäädännön tulkintaa koskevassa kansallisessa oikeussäännössä suljetaan pois tällainen taannehtiva soveltaminen, ellei päinvastaisesta ole selvää ja yksiselitteistä osoitusta?

- 5) Mikäli ensimmäiseen tai neljänteen kysymykseen vastataan myöntävästi, sisältävätkö 'työehdot', joihin puitesopimuksen 4 lausekkeessa viitataan, palkkaan ja eläkkeisiin liittyvät työ sopimuksen ehdot?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 37 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään, onko sen itsensä tai Rights Commissionerin kaltainen kansallinen tuomioistuin, jota on pyydetty ratkaisemaan riita-asia, joka perustuu direktiivin 1999/70 täytäntöönpanolain rikkomiseen, yhteisön oikeuden nojalla velvollinen toteamaan olevansa toimivaltainen tutkimaan myös tähän direktiiviin välittömästi perustuvat väitteet, jotka liittyvät ajanjaksoon, joka alkaa kyseisen direktiivin täytäntöönpanon määräajan päättymispäivästä ja päättyy sellaisen täytäntöönpanolain voimaantulopäivään, jolla sille myönnetään toimivalta tutkia tähän lakiin perustuvat valitukset, kun sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä ei ole tätä nimenomaisesti koskevaa säännöstä.
- 38 Tältä osin ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin toteaa, että henkilöt, joita asia koskee, voivat haastaa kyseessä olevan jäsenvaltion yleisiin tuomioistuimiin joko työnantajana tai saadakseen korvauksen vahingosta, joka on aiheutunut direktiivin 1999/70 määräajassa tapahtuvan täytäntöönpanon laiminlyömisestä.
- 39 Aluksi on todettava, kuten Irlanti totesi istunnossa, että direktiivissä 1999/70 tai puitesopimuksessa ei kummassakaan nimetä toimivaltaisia kansallisia tahoja, jotka takaisivat niiden soveltamisen, eikä määritetä sellaisia tuomioistuinmenettelyjä, joilla tämä soveltaminen voidaan taata, koskevia määräyksiä. Päinvastoin puitesopimuksen 8 lausekkeen 5 kohdassa viitataan lainsäädäntöön, työehtosopimukseen ja kansalliseen käytäntöön riitojen ehkäisemisen ja ratkaisemisen sekä puitesopimuksen soveltamisesta johtuvien valitusten osalta.

- 40 Lisäksi on huomautettava, että vapauteen valita tavat ja keinot direktiivin täytäntöönpanon varmistamiseksi sisältyy jokaista jäsenvaltiota, jolle direktiivi on osoitettu, koskeva velvoite toteuttaa direktiivissä asetetun tavoitteen mukaisesti kaikki kyseisen direktiivin täyden vaikutuksen varmistamiseksi tarvittavat toimenpiteet (ks. asia 14/83, von Colson ja Kamann, tuomio 10.4.1984, Kok. 1984, s. 1891, Kok. Ep. VII, s. 557, 15 kohta).
- 41 Direktiivistä jäsenvaltioille seuraava velvoite saavuttaa direktiivissä säädetty tavoite sekä EY 10 artiklan mukainen velvoite toteuttaa kaikki yleis- tai erityistoimenpiteet, jotka ovat aiheellisia tämän velvoitteen täyttämisen varmistamiseksi, sitovat kaikkia jäsenvaltioiden viranomaisia, myös tuomioistuimia niiden toimivallan rajoissa (em. asia von Colson ja Kamann, tuomion 26 kohta).
- 42 Kansallisten tuomioistuinten tehtävänä on nimenomaisesti varmistaa, että yksityiset oikeussubjektit saavat sen oikeusturvan, joka heille yhteisön oikeuden säännöksillä myönnetään, ja taata mainittujen säännösten täysi vaikutus (yhdistetyt asiat C-397/01–C-403/01, Pfeiffer ym., tuomio 5.10.2004, Kok. 2004, s. I-8835, 111 kohta).
- 43 Tältä osin on huomautettava, että tehokasta oikeussuojaa koskeva periaate on yhteisön oikeuden yleinen periaate (ks. vastaavasti asia C-432/05, Unibet, tuomio 13.3.2007, Kok. 2007, s. I-2271, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 44 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan silloin, kun yhteisö ei ole antanut asiaa koskevia säännöksiä, kunkin jäsenvaltion asiana on sisäisessä oikeusjärjestyksessään määrittää toimivaltaiset tuomioistuimet ja antaa menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan yksityisillä oikeussubjekteilla

yhteisön oikeuden perusteella olevat oikeudet (ks. erityisesti asia 33/76, Rewe-Zentralfinanz ja Rewe-Zentral, tuomio 16.12.1976, Kok. 1976, s. 1989, Kok. Ep. III, s. 271, 5 kohta; asia 45/76, Comet, tuomio 16.12.1976, Kok. 1976, s. 2043, 13 kohta; asia C-312/93, Peterbroeck, tuomio 14.12.1995, Kok. 1995, s. I-4599, 12 kohta; em. asia Unibet, tuomion 39 kohta ja yhdistetyt asiat C-222/05–C-225/05, van der Weerd ym., tuomio 7.6.2007, Kok. 2007, s. I-4233, 28 kohta).

45 Jäsenvaltioiden velvollisuutena on kuitenkin taata jokaisessa tapauksessa näiden oikeuksien tehokas suoja (ks. erityisesti asia 179/84, Bozzetti, tuomio 9.7.1985, Kok. 1985, s. 2301, 17 kohta; asia C-446/93, SEIM, tuomio 18.1.1996, Kok. 1996, s. I-73, 32 kohta ja asia C-54/96, Dorsch Consult, tuomio 17.9.1997, Kok. 1997, s. I-4961, 40 kohta).

46 Kuten vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, tältä osin menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan yksityisillä oikeussubjekteilla yhteisön oikeuden perusteella olevat oikeudet, eivät saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia (vastaavuusperiaate), eivätkä ne saa olla sellaisia, että yhteisön oikeusjärjestyksessä vahvistettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate) (ks. erityisesti em. asia Rewe-Zentralfinanz ja Rewe-Zentral, tuomion 5 kohta; em. asia Comet, tuomion 13–16 kohta; em. asia Peterbroeck, tuomion 12 kohta; em. asia Unibet, tuomion 43 kohta ja em. yhdistetyt asiat van der Weerd ym., tuomion 28 kohta).

47 Nämä vastaavuus- ja tehokkuusvaatimukset, jotka ilmentävät jäsenvaltioiden yleistä velvollisuutta varmistaa yksityisillä oikeussubjekteilla yhteisön oikeuden perusteella olevien oikeuksien oikeussuoja, koskevat myös niiden tuomioistuinten nimeämistä, jotka ovat toimivaltaisia tutkimaan yhteisön oikeuteen perustuvat tuomioistuinasiat.

48 Kyseisten vaatimusten noudattamatta jättäminen tällä tasolla on, samoin kuin niiden noudattamatta jättäminen menettelysääntöjen määrittämisen tasolla, tehokasta oikeussuojaa koskevan periaatteen vastaista.

49 Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen ensimmäiseen kysymykseen on vastattava näiden seikkojen valossa.

50 On korostettava, että koska vuoden 2003 laki on lainsäädäntöä, jolla Irlanti täyttää direktiivin 1999/70 mukaiset velvoitteensa, tämän lain rikkomiseen perustuvan valituksen ja kyseiseen direktiiviin välittömästi perustuvan valituksen on, kuten ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin on itse korostanut, katsottava kuuluvan yhteen ja samaan oikeussuojakeinoon (ks. vastaavasti C-326/96, Levez, tuomio 1.12.1998, Kok. 1998, s. I-7835, 46 ja 47 kohta ja asia C-78/98, Preston ym., tuomio 16.5.2000, Kok. 2000, s. I-3201, 51 kohta). Riippumatta muodollisesti erilaisista oikeusperustoista niillä pyritään, kuten julkisasiamies toteaa ratkaisuehdotuksensa 58 kohdassa, suojaamaan samoja oikeuksia, jotka johtuvat yhteisön oikeudesta eli direktiivistä 1999/70 ja puitesopimuksesta.

51 Näissä olosuhteissa kun kansallinen lainsäätäjä on halunnut antaa erityistuomioistuimille toimivallan tutkia direktiivin 1999/70 täytäntöönpanolakiin perustuvat valitukset, pääasian valittajien tilanteessa oleville yksityisille oikeussubjekteille, jotka ovat tehneet tällaiselle erityistuomioistuimelle kyseisen lain rikkomiseen perustuvan valituksen, asetettu velvoite saattaa samanaikaisesti erillinen asia vireille yleisessä tuomioistuimessa voidakseen vedota oikeuksiin, joita heillä voi olla välittömästi kyseisen direktiivin perusteella direktiivin täytäntöönpanon määräajan päättymisen ja täytäntöönpanolain voimaantulopäivän välisenä aikana, olisi tehokkuusperiaatteen vastainen, jos – mikä ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on tutkittava – siitä aiheutuisi näille oikeussubjekteille prosessuaalisia hankaluuksia, jotka liittyvät muun muassa kuluihin, menettelyn kestoon ja edustamissääntöihin ja joiden vuoksi kyseiseen direktiiviin perustuvien oikeuksien käyttäminen olisi suhteettoman vaikeaa.

52 Irlanti väitti istunnossa, että vuoden 2003 laissa Rights Commissionereille ja Labour Courtille myönnetty toimivalta on valinnainen eikä näin ollen estä yksityisiä

oikeussubjekteja tukeutumasta yleisessä tuomioistuimessa yhteen ja samaan oikeussuojakeinoon, joka perustuu osittain kansalliseen oikeuteen ja osittain yhteisön oikeuteen.

53 Vaikka tämä väite pitäisi paikkansa, sen jälkeen, kun yksityiset oikeussubjektit ovat pääasian valittajien tavoin päättäneet vedota toimivaltaan, jonka kansallinen lainsäätäjä on direktiiviä 1999/70 täytäntöönpannessaan myöntänyt, vaikkakin valinnaisesti, näille erityistuomioistuimille vuoden 2003 lakiin perustuvien riita-asioiden tutkimiseksi, tehokkuusperiaate edellyttäisi sitä, että he voivat samoissa tuomioistuimissa vedota myös tähän direktiiviin välittömästi perustuvien oikeuksien suojaan, jos ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen toteuttamista tutkimuksista ilmenee, että velvollisuus jakaa valituksensa kahdeksi erilliseksi tuomioistuinasiaksi ja saattaa kyseiseen direktiiviin välittömästi perustuva vaatimus yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi johtaa prosessuaalisiin hankaluuksiin, jotka ovat sellaisia, että yhteisön oikeusjärjestyksessä asianomaisille henkilöille vahvistettujen oikeuksien käyttäminen on suhteettoman vaikeaa.

54 Jos ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin toteaa tällaisen tehokkuusperiaatteen loukkaamisen, sen on tulkittava sisäisiä toimivaltasääntöjä niin pitkälle kuin mahdollista siten, että ne mahdollistavat sen tavoitteen toteutumisen, joka koskee tehokkaan oikeussuojan takaamista yksityisille oikeussubjekteille yhteisön oikeuden perusteella kuuluvien oikeuksien osalta (ks. vastaavasti em. asia Unibet, tuomion 44 kohta).

55 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että yhteisön oikeus ja erityisesti tehokkuusperiaate edellyttää, että erityistuomioistuin, jota on pyydetty sellaisen toimivallan puitteissa, joka sille on myönnetty, vaikkakin valinnaisesti, direktiivin 1999/70 täytäntöönpanolailla, tutkimaan tämän lain rikkomiseen perustuva valitus, toteaa olevansa toimivaltainen tutkimaan myös tähän direktiiviin välittömästi perustuvat valittajan vaatimukset sen ajanjakson osalta, joka alkaa kyseisen direktiivin täytäntöönpanon määräajan päättymispäivästä ja päättyy

kyseisen täytäntöönpanolain voimaantulopäivään, jos ilmenee, että tälle valittajalle asetettu velvoite saattaa samanaikaisesti yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi erillinen, välittömästi kyseiseen direktiiviin perustuva vaatimus aiheuttaisi prosessuaalisia hankaluuksia, joiden vuoksi yhteisön oikeusjärjestyksessä hänelle myönnettyjen oikeuksien käyttäminen olisi suhteettoman vaikeaa. Kansallisen tuomioistuimen on tehtävä tältä osin tarvittavat tutkimukset.

Toinen kysymys

- 56 Siltä varalta, että ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen olisi ensimmäiseen kysymykseen saamansa vastauksen johdosta todettava olevansa toimivaltainen tutkimaan pääasian valittajien vaatimukset, jotka perustuvat välittömästi direktiiviin 1999/70, on vastattava sen toiseen kysymykseen, jolla se pyrkii selvittämään, voivatko yksityiset oikeussubjektit vedota kansallisessa tuomioistuimessa puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohtaan ja 5 lausekkeen 1 kohtaan.
- 57 Tältä osin yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä seuraa, että aina, kun direktiivin säännökset ovat sisällöltään ehdottomia ja riittävän täsmällisiä, yksityiset oikeussubjektit voivat vedota niihin jäsenvaltiota vastaan erityisesti silloin, kun jäsenvaltio toimii työnantajana (ks. vastaavasti mm. asia 152/84, Marshall, tuomio 26.2.1986, Kok. 1986, s. 723, Kok. Ep. VIII, s. 477, 46 ja 49 kohta ja asia C-187/00, Kutz-Bauer, tuomio 20.3.2003, Kok. 2003, s. I-2741, 69 ja 71 kohta).
- 58 Kuten julkisasiamies toteaa ratkaisuehdotuksensa 87 kohdassa, tätä oikeuskäytäntöä voidaan soveltaa myös puitesopimuksen kaltaisiin sopimuksiin, jotka on tehty työmarkkinaosapuolten yhteisön tasolla EY 139 artiklan 1 kohdan perusteella käymissä neuvotteluissa ja jotka on pantu täytäntöön saman artiklan 2 kohdan mukaisesti Euroopan unionin neuvoston direktiivillä, jonka erottamaton osa ne siis ovat.

Puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohta

- 59 Puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohta sisältää kiellon soveltaa määräaikaisiin työntekijöihin epäedullisempia työehtoja kuin vastaaviin vakituisiin työntekijöihin pelkästään siksi, että heillä on määräaikainen työsopimus tai työsuhde, ellei siihen ole asiallisia syitä.
- 60 Tässä määräyksessä kielletään yleisesti ja yksiselitteisesti määräaikaisten työntekijöiden erilaiset työehdot, joille ei ole asiallisia syitä. Kuten Impact väittää, tämän määräyksen sisältö on näin ollen sillä tavalla riittävän täsmällinen, että yksityinen oikeussubjekti voi vedota siihen ja että tuomioistuimien voi soveltaa sitä (ks. analogisesti em. asia Marshall, tuomion 52 kohta).
- 61 Toisin kuin Irlanti väittää, se, ettei kyseisessä määräyksessä määritetä työehtojen käsitettä, ei vaikuta tämän määräyksen sovellettavuuteen siinä mielessä, että tuomioistuimien voi soveltaa sitä sen käsiteltävänä olevan riita-asian tosiseikkoihin, eikä tämän vuoksi poista tämän määräyksen sisällöltä sen riittävän täsmällistä luonnetta. Direktiivin säännösten on jo katsottu olevan riittävän täsmällisiä huolimatta siitä, että näiden säännösten sisältämiä työoikeuden käsitteitä ei ole määritelty yhteisön tasolla (ks. tältä osin yhdistetyt asiat C-6/90 ja C-9/90, Francovich ym., tuomio 19.11.1991, Kok. 1991, s. I-5357, Kok. Ep. XI, s. I-467, 13 ja 14 kohta).
- 62 Puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdassa esitetty täsmällinen kiello ei edellytä mitään yhteisön toimielinten toimenpiteitä (ks. analogisesti asia 41/74, van Duyn, tuomio 4.12.1974, Kok. 1974, s. 1337, Kok. Ep. II, s. 395, 6 kohta). Tarkasteltavana olevassa määräyksessä ei myöskään millään tavoin anneta jäsenvaltioille

mahdollisuutta asettaa ehtoja työehtoja koskevalle kiellolle tai rajoittaa sen alaa niiden saattaessa sitä osaksi kansallista oikeutta (ks. analogisesti em. asia Marshall, tuomion 55 kohta).

63 Kuten Irlanti väittää, tämä määräys sisältää tosin siinä esitetyn syrjimättömyyden periaatteen suhteen varauman, joka liittyy perustelemiseen asiallisilla syillä.

64 Kuten ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin korostaa, tuomioistuimet voivat kuitenkin valvoa tämän varauman soveltamista (sellaisen tuomioistuINVALVONNAN osalta, joka koskee puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitettua käsitettä ”perustellut syyt”, ks. asia C-212/04, Adeneler ym., tuomio 4.7.2006, Kok. 2006, s. I-6057, 58–75 kohta), joten mahdollisuus vedota siihen ei estä katsomasta, että kyseisessä määräyksessä annetaan yksityisille oikeussubjekteille oikeuksia, joihin nämä voivat vedota tuomioistuimissa ja joita kansallisten tuomioistuinten on suojeltava (ks. analogisesti em. asia van Duyn, tuomion 7 kohta; asia C-156/91, Hansa Fleisch Ernst Mundt, tuomio 10.11.1992, Kok. 1992, s. I-5567, 15 kohta; asia C-374/97, Feyrer, tuomio 9.9.1999, Kok. 1999, s. I-5153, 24 kohta ja asia C-413/99, Baumbast ja R, tuomio 17.9.2002, Kok. 2002, s. I-7091, 85 ja 86 kohta).

65 Puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdan täsmällisyyteen ja ehdottomuuteen ei vaikuta myöskään tämän lausekkeen 2 kohta. Kuten julkisasiamies toteaa ratkaisuehdotuksensa 101 kohdassa, kyseisessä 2 kohdassa ainoastaan korostetaan yhtä seurausta, joka voidaan tuomioistuimen valvonnassa mahdollisesti liittää syrjimättömyyden periaatteen soveltamiseen määräaikaisiin työntekijöihin, eikä sillä vaaranneta millään tavoin tämän periaatteen sisältöä.

66 Puitesopimuksen 4 lausekkeen 3 kohdan osalta, johon Irlanti myös vetoaa kiistääkseen tämän lausekkeen 1 kohdan välittömän oikeusvaikutuksen, on huomautettava, että sen mukaan jäsenvaltioiden ja/tai työmarkkinaosapuolten on määritettävä tässä lausekkeessa asetetun syrjimättömyyden periaatteen ”soveltamistavat”.

67 Tällaiset soveltamistavat eivät näin ollen voi millään tavalla vaikuttaa tämän periaatteen varsinaisen sisällön määrittämiseen (ks. analogisesti asia 8/81, Becker, tuomio 19.1.1982, Kok. 1982, s. 53, Kok. Ep. VI, s. 295, 32 ja 33 kohta). Kuten ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin ehdottaa ja kuten Impact väittää, niillä ei näin ollen voida asettaa ehtoja tälle periaatteelle tai rajoittaa sen alaa (ks. analogisesti asia 2/74, Reyners, tuomio 21.6.1974, Kok. 1974, s. 631, Kok. Ep. II, s. 311, 21 ja 26 kohta ja em. asia Becker, tuomion 39 kohta).

68 Tästä seuraa, että puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohta on sisällöltään ehdoton ja riittävän täsmällinen, jotta yksityiset oikeussubjektit voivat vedota siihen kansallisessa tuomioistuimessa.

Puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohta

69 Puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdassa veloitetaan jäsenvaltiot perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden väärinkäytösten estämiseksi ottamaan käyttöön yksi tai useita kyseisessä kohdassa luetelluista toimenpiteistä, jos niiden kansalliseen oikeuteen ei sisälly vastaavia oikeudellisia toimenpiteitä. Nämä kolme lueteltua toimenpidettä koskevat perusteltuja syitä tällaisen työsopimuksen tai työsuhteen uudistamista varten, perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden enimmäiskokonaiskestoja ja niiden uudistamisten lukumäärää.

- 70 Kun puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdassa veloitetaan jäsenvaltiot toteuttamaan tehokkaalla ja sitovalla tavalla ainakin yksi mainitussa kohdassa luetelluista toimenpiteistä, joilla pyritään estämään perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden väärinkäytöksiä, mikäli kansalliseen lainsäädäntöön ei jo sisälly vastaavia toimenpiteitä (ks. em. yhdistetyt asiat *Adeneler ym.*, tuomion 65 ja 101 kohta; asia C-53/04, *Marrosu ja Sardino*, tuomio 7.9.2006, Kok. 2006, s. I-7213, 44 kohta ja asia C-180/04, *Vassallo*, tuomio 7.9.2006, Kok. 2006, s. I-7251, 35 kohta), siinä asetetaan jäsenvaltioille yleinen tavoite estää tällaiset väärinkäytökset mutta annetaan niiden valita keinot tämän tavoitteen saavuttamiseksi.
- 71 Tämän määräyksen mukaan jäsenvaltioiden harkintavallassa on tässä tarkoituksessa toteuttaa ainakin yksi mainitussa lausekkeessa luetelluista toimenpiteistä tai käyttää vastaavia olemassa olevia oikeudellisia toimenpiteitä ottaen huomioon eri alojen ja/ tai työntekijäryhmien tarpeet.
- 72 Kuten komissio väittää tukeutuen edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa *Franco-vich ym.* annettuun tuomioon (17 kohta), jäsenvaltioiden mahdollisuus valita useista mahdollisista keinoista direktiivissä säädetyin tavoitteen saavuttamiseksi ei sulje pois yksityisten oikeussubjektien mahdollisuutta vedota kansallisissa tuomioistuimissa niihin oikeuksiin, joiden sisältö voidaan määritellä riittävän täsmällisesti yksinomaan tämän direktiivin säännösten perusteella (asia C-271/91, *Marshall*, tuomio 2.8.1993, Kok. 1993, s. I-4367, 37 kohta ja em. yhdistetyt asiat *Pfeiffer ym.*, tuomion 105 kohta).
- 73 On kuitenkin todettava, että toisin kuin edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa *Franco-vich ym.* kyseessä olleet säännökset, puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohta ei sisällä yhtään ehdotonta ja riittävän täsmällistä veloitetta, johon yksityinen oikeussubjekti voisi vedota kansallisessa tuomioistuimissa, jos täytäntöönpanotoimenpiteitä ei toteuteta määrääjässä.

- 74 Edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Francovich ym. antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin on huolimatta kyseessä olleessa direktiivissä jäsenvaltioille jätetystä vapaudesta valita keinot direktiivissä säädetyn tavoitteen saavuttamiseksi voinut yksilöidä tämän direktiivin säännökset, joissa määritetään ehdottomasti ja riittävän täsmällisesti yksityisten oikeussubjektien vähimmäissuojan sisältö, joka kyseisessä asiassa oli työntekijöiden maksamatta jääneiden saatavien vähimmäisturva työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa (ks. muiden tällaisen vähimmäissuojan yksilöimistä koskevien tapausten osalta asia C-303/98, Simap, tuomio 3.10.2000, Kok. 2000, s. I-7963, 68 ja 69 kohta ja em. yhdistetyt asiat Pfeiffer ym., tuomion 105 kohta).
- 75 Käsiteltävänä olevassa asiassa ei voida hyväksyä komission esitystä, jonka mukaan puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdassa määritettäisiin myös tällainen aineellinen vähimmäissuoja, kun siinä edellytetään, mikäli mitään muuta toimenpidettä tai ainaakaan riittävän tehokasta, objektiivista ja läpinäkyvää toimenpidettä väärinkäytösten estämiseksi ei ole, että on olemassa perustellut syyt perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden uudistamiseksi.
- 76 Yhtäältä vaikka on totta, kuten yhteisöjen tuomioistuin korosti edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Adeneler ym. antamansa tuomion 67 kohdassa, että puitesopimuksen yleisten huomioiden 7 kohdan mukaan puitesopimuksen allekirjoittaneet sopimuspuolet ovat katsoet, että ”määräaikaisten työsopimusten käytön perustuminen perusteltuihin syihin on tapa estää väärinkäytöksiä”, komission esittämä tulkinta loisi hierarkian puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdassa lueteltujen eri toimenpiteiden välillä, kun taas tämän määräyksen sanamuoto osoittaa yksiselitteisesti, että mainittuja eri toimenpiteitä pidetään ”vastaavina”.
- 77 Toisaalta, kuten julkisasiamies toteaa ratkaisuehdotuksensa 116 kohdassa, komission esittämästä tulkinnasta seuraisi se, että puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdassa annettu mahdollisuus valita toimenpiteet menettäisi merkityksensä, koska tämän

tulkinnan mukaan yksityinen oikeussubjekti voisi vedota perusteltujen syiden puuttumiseen riitauttaakseen määräaikaisen sopimuksensa uudistamisen, vaikka tämä uudistaminen ei rikkoisi enimmäiskokonaiskeston tai uudistamisten määrään liittyviä sääntöjä, jotka jäsenvaltiot ovat antaneet puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan b ja c alakohdassa annettujen vaihtoehtojen mukaisesti.

78 Toisin kuin tämän tuomion 72 kohdassa mainituissa asioissa on todettu, käsiteltävänä olevassa asiassa ei näin ollen ole mahdollista määrittää riittävällä tavalla vähimmäissuojaa, joka olisi joka tapauksessa toteutettava puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan perusteella.

79 Tästä seuraa, että tämä määräys ei ole sisällöltään ehdoton ja riittävän täsmällinen, jotta yksityiset oikeussubjektit voisivat vedota siihen kansallisessa tuomioistuimessa.

80 Edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohta on sisällöltään ehdoton ja riittävän täsmällinen, jotta yksityiset oikeussubjektit voivat vedota siihen kansallisessa tuomioistuimessa, mutta näin ei ole puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan osalta.

Kolmas kysymys

81 Kolmannella kysymyksellään ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään, kun otetaan huomioon ensimmäiseen kysymykseen ja toiseen kysymykseen puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan osalta annettu vastaus, kielletäänkö

tässä määräyksessä jäsenvaltiota työnantajana toimiessaan uudistamasta määräaikaista työsopimusta jopa kahdeksaksi vuodeksi ajanjaksolla, joka alkaa direktiivin 1999/70 täytäntöönpanon määräajan päättymispäivästä ja päättyy tämän direktiivin täytäntöönpanolain voimaantulopäivään.

82 Kolmannen kysymyksen yhteydessä ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin täsmentää, että kyseessä oleva sopimus oli aiemmin uudistettu lyhyemmiksi ajanjaksoiksi, että työnantaja tarvitsee työntekijän palveluja pidemmän ajanjakson ajan kuin sen ajanjakson, joksi sopimus oli tavanomaisesti uudistettu, että työsopimuksen uudistamisesta pidemmäksi ajanjaksoksi seuraa se, ettei työntekijään sovelleta puitesopimuksen 5 lauseketta, kun se on saatettu osaksi kansallista oikeusjärjestystä, ja että tällaiselle uudistamiselle ei ole olemassa perusteltuja syitä, jotka eivät liittyisi asianomaisen henkilön asemaan määräaikaisena työntekijänä ja joilla uudistamista voitaisiin perustella.

83 Siltä varalta, että ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen olisi ensimmäiseen kysymykseen saamansa vastaus huomioon ottaen todettava olevansa toimivaltainen tutkimaan pääasian valittajien vaatimukset, jotka perustuvat välittömästi direktiiviin 1999/70, on täsmennettävä, että vaikka – kuten toiseen kysymykseen on vastattu – puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohta ei ole sisällöltään ehdoton ja riittävän täsmällinen, jotta yksityiset oikeussubjektit voisivat vedota siihen kansallisessa tuomioistuimessa, EY 249 artiklan kolmannen kohdan mukaan direktiivi velvoittaa saavutettavaan tulokseen nähden jokaista jäsenvaltiota, jolle se on osoitettu, mutta jättää kansallisten viranomaisten valittavaksi muodon ja keinot (ks. em. asia von Colson ja Kamann, tuomion 15 kohta).

84 Direktiivin 1999/70 2 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, joiden avulla ne voivat jatkuvasti taata kyseisessä direktiivissä säädettyjen tulosten saavuttamisen.

- 85 Kuten tämän tuomion 41 kohdassa todetaan, jäsenvaltioiden velvoite saavuttaa direktiivissä säädetty tavoite sekä EY 10 artiklan mukainen velvoite toteuttaa kaikki yleis- tai erityistoimenpiteet, jotka ovat aiheellisia tämän velvoitteen täyttämisen varmistamiseksi, sitovat kaikkia jäsenvaltioiden viranomaisia (ks. em. asia von Colson ja Kamann, tuomion 26 kohta). Tällaiset velvoitteet sitovat näitä viranomaisia myös niiden toimiessa julkishallinnon työnantajina.
- 86 Direktiivin 1999/70 ja puitesopimuksen tavoitteen osalta puitesopimuksessa, kuten sen yleisten huomioiden 6 ja 8 kohdasta ilmenee, lähdetään liikkeelle siitä, että tois-taiseksi voimassa olevat työsopimukset ovat vallitseva työsuhdemuoto, mutta myön-netään kuitenkin, että määräaikaiset työsopimukset ovat tyyppillisiä tietyillä toimi-aloilla tai tietyissä ammateissa ja toiminnoissa (ks. em. yhdistetyt asiat Adeneler ym., tuomion 61 kohta).
- 87 Tästä seuraa, että työpaikan pysyvyyttä pidetään työntekijöiden suojelun keskeisenä elementtinä (ks. asia C-144/04, Mangold, tuomio 22.11.2005, Kok. 2005, s. I-9981, 64 kohta), kun taas, kuten puitesopimuksen toisesta perustelukappaleesta ja yleisten huomioiden 8 kohdasta ilmenee, määräaikaiset työsopimukset vastaavat vain tietyissä olosuhteissa sekä työnantajien että työntekijöiden tarpeita (ks. em. yhdistetyt asiat Adeneler ym., tuomion 62 kohta).
- 88 Tässä tarkoituksessa puitesopimuksella pyritään sääntelemään tähän viimeksi mainit-tuun ryhmään kuuluvien työsuhteiden, jollaisia pidetään työntekijöihin kohdistuvien väärinkäytösten mahdollisena alkusyynä, perättäistä käyttämistä ottamalla käyttöön tietty määrä vähimmäissuojasäännöksiä, joilla pyritään estämään työntekijöiden aseman heikkeneminen (ks. em. yhdistetyt asiat Adeneler ym., tuomion 63 kohta).

- 89 Kuten puitesopimuksen 1 lausekkeen b alakohdasta ilmenee, puitesopimuksen tarkoituksena on laatia puitteet sellaisten väärinkäytösten ehkäisemiseksi, jotka johtuvat perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden käytöstä. Puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan sanamuodon mukaan tämän määräyksen tavoitteena on nimenomaan väärinkäytösten ehkäiseminen.
- 90 Tästä seuraa, että jäsenvaltiot ovat sekä EY 10 artiklan ja EY 249 artiklan kolmannen kohdan että direktiivin 1999/70 itsensä nojalla velvollisia toteuttamaan kaikki yleis- tai erityistoimenpiteet, jotka ovat aiheellisia kyseisen direktiivin ja puitesopimuksen tavoitteen saavuttamiseksi eli määräaikaisten sopimusten väärinkäytön estämiseksi.
- 91 Tämä velvoite menettäisi tehokkaan vaikutuksensa, jos jäsenvaltion viranomainen, joka toimii julkishallinnon työnantajana, saisi uudistaa sopimukset epätavallisen pitkäksi ajaksi ajanjaksolla, joka alkaa direktiivin 1999/70 täytäntöönpanon määräajan päättymispäivästä ja päättyy tämän direktiivin täytäntöönpanolain voimaantulopäivään, minkä seurauksena henkilöillä, joita asia koskee, ei ole mahdollisuutta hyötyä kohtuullisessa ajassa kansallisen lainsäätäjän puitesopimuksen 5 lausekkeen täytäntöön panemiseksi toteuttamista toimenpiteistä.
- 92 Edellä esitetyn perusteella kolmanteen kysymykseen on vastattava, että EY 10 artiklaa ja EY 249 artiklan kolmatta kohtaa sekä direktiiviä 1999/70 on tulkittava siten, että jäsenvaltion viranomainen ei julkishallinnon työnantajana toimiessaan saa toteuttaa toimenpiteitä, jotka ovat kyseisen direktiivin ja puitesopimuksen tavoitteen, joka on määräaikaisten sopimusten väärinkäytön estäminen, vastaisia ja joilla uudistetaan määräaikaista työsopimuksia epätavallisen pitkäksi ajaksi ajanjaksolla, joka alkaa tämän direktiivin täytäntöönpanon määräajan päättymispäivästä ja päättyy tämän direktiivin täytäntöönpanolain voimaantulopäivään.

Neljäs kysymys

- 93 Siltä varalta, että ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen ei olisi ensimmäiseen kysymykseen saamansa vastauksen johdosta todettava olevansa toimivaltainen tutkimaan pääasian valittajien vaatimukset, jotka perustuvat välittömästi direktiiviin 1999/70, sen neljänteen kysymykseen, jossa se pohtii, onko sillä sen velvollisuutensa nojalla, jonka mukaan sen on tulkittava kansallista lainsäädäntöä yhteisön oikeuden mukaisesti, velvollisuus todeta, että vuoden 2003 lailla on taannehtiva vaikutus tämän direktiivin täytäntöönpanon määräajan päättymispäivästä alkaen.
- 94 Aluksi on huomautettava, että tämä neljäs kysymys koskee yksinomaan vuoden 2003 lain 6 §:ää, jolla pannaan täytäntöön puitesopimuksen 4 lauseke.
- 95 Ennakkoratkaisupyynnössä todetaan, että pääasian valittajat ovat myöntäneet, että vuoden 2003 lain 9 §:n sanamuoto sulkee pois tämän 9 §:n, jolla pannaan täytäntöön puitesopimuksen 5 lauseke, taannehtivan soveltamisen ja että muutoin päädyttäisiin *contra legem* -tulkintaan.
- 96 Tämän vuoksi on tutkittava, onko ennakkoratkaisupyynnön esittäneellä tuomioistuimella siinä tämän tuomion 93 kohdassa mainitussa tilanteessa, että se olisi toimivaltainen tutkimaan pääasian valitukset yksinomaan siltä osin kuin ne perustuvat vuoden 2003 lain rikkomiseen, yhteisön oikeuden mukaista tulkintaa koskevan vaatimuksen nojalla velvollisuus todeta, että kyseisen lain 6 §:llä on taannehtiva vaikutus direktiivin 1999/70 täytäntöönpanon määräajan päättymispäivästä alkaen.

- 97 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin täsmentää tältä osin, että vaikka vuoden 2003 lain tämän pykälän sanamuodossa ei nimenomaisesti suljeta pois tämän säännöksen taannehtivaa tulkintaa, lainsäädännön tulkintaa koskevassa kansallisessa oikeussäännössä suljetaan pois lain taannehtiva soveltaminen, ellei päinvastaisesta ole selvää ja yksiselitteistä osoitusta.
- 98 Tältä osin on huomautettava, että kansallisen tuomioistuimen on kansallista lainsäädäntöä soveltaessaan ja erityisesti soveltaessaan sellaisia säännöksiä, jotka on nimenomaan annettu direktiivissä asetettujen edellytysten täytäntöön panemiseksi, tulkitettava kansallista lainsäädäntöä mahdollisimman pitkälle kyseessä olevan direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti tällä direktiivillä tavoitellun tuloksen saavuttamiseksi ja noudatettava tällä tavoin EY 249 artiklan kolmatta kohtaa (ks. mm. em. yhdistetyt asiat Pfeiffer ym., tuomion 113 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 99 Kansallisen oikeuden tulkitseminen yhdenmukaisesti direktiivin kanssa on erottamaton osa EY:n perustamissopimuksella luotua järjestelmää, sillä näin kansallinen tuomioistuin voi toimivaltansa rajoissa varmistaa yhteisön oikeuden täyden tehokkuuden, kun se ratkaisee käsiteltäväkseen saatetun asian (ks. mm. em. yhdistetyt asiat Pfeiffer ym., tuomion 114 kohta ja em. yhdistetyt asiat Adeneler ym., tuomion 109 kohta).
- 100 Kansallisen tuomioistuimen velvollisuutta tukeutua direktiivin sisältöön, kun se tulkitsee ja soveltaa asiaan liittyviä kansallisen oikeuden säännöksiä, rajoittavat tosin yleiset oikeusperiaatteet, muun muassa oikeusvarmuutta ja taannehtivuuskieltoa koskevat periaatteet, eikä se voi olla perustana kansallisen oikeuden *contra legem*-tulkinnalle (ks. asia 80/86, *Kolpinghuis Nijmegen*, tuomio 8.10.1987, Kok. 1987, s. 3969, Kok. Ep. IX, s. 215, 13 kohta ja em. yhdistetyt asiat *Adeneler ym.*, tuomion 110 kohta; ks. analogisesti myös asia C-105/03, *Pupino*, tuomio 16.6.2005, Kok. 2005, s. I-5285, 44 ja 47 kohta).

- 101 Yhdenmukaisen tulkinnan periaate edellyttää kuitenkin, että kansalliset tuomioistuimet tekevät toimivaltansa rajoissa kaiken mahdollisen ottamalla huomioon kansallisen oikeuden kokonaisuudessaan ja soveltamalla siinä hyväksytyjä tulkintatapoja taatakseen kyseessä olevan direktiivin täyden tehokkuuden ja päätyäkseen ratkaisuun, joka on direktiivillä tavoitellun päämäärän mukainen (ks. em. yhdistetyt asiat Pfeiffer ym., tuomion 115, 116, 118 ja 119 kohta ja em. yhdistetyt asiat Adeneler ym., tuomion 111 kohta).
- 102 Koska käsiteltävänä olevassa asiassa ennakkoratkaisupyynnön sisältämien tietojen mukaan kansallinen oikeus sisältää säännön, jossa suljetaan pois lain taannehtiva soveltaminen, ellei päinvastaisesta ole selvää ja yksiselitteistä osoitusta, ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on tutkittava, onko kansallisessa lainsäädännössä ja erityisesti vuoden 2003 laissa tällaisen osoituksen sisältävää säännöstä, jonka nojalla kyseisen lain 6 §:ää sovellettaisiin taannehtivasti.
- 103 Ellei tällaista säännöstä ole, yhteisön oikeutta ja erityisesti yhdenmukaisen tulkinnan vaatimusta ei voida – pakottamatta ennakkoratkaisupyynnön esittänyttä tuomioistuinta tulkitsemaan kansallista lainsäädäntöä *contra legem* – tulkita siten, että se velvoittaisi soveltamaan vuoden 2003 lain 6 §:ää taannehtivasti direktiivin 1999/70 täytäntöönpanon määräajan päättymispäivästä alkaen.
- 104 Edellä esitetyn perusteella neljänteen kysymykseen on vastattava, että koska sovellettava kansallinen oikeus sisältää säännön, jossa suljetaan pois lain taannehtiva soveltaminen, ellei päinvastaisesta ole selvää ja yksiselitteistä osoitusta, kansallinen tuomioistuin, jolle on tehty direktiivin 1999/70 kansallisen täytäntöönpanolain säännöksen rikkomiseen perustuva valitus, on yhteisön oikeuden nojalla velvollinen soveltamaan kyseistä säännöstä taannehtivasti tämän direktiivin täytäntöönpanon määräajan päättymispäivästä alkaen ainoastaan, jos tämä kansallinen lainsäädäntö sisältää tällaisen osoituksen, jonka nojalla tätä säännöstä on sovellettava taannehtivasti.

Viides kysymys

- 105 Siltä varalta, että ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen olisi ensimmäiseen kysymykseen saamansa vastauksen johdosta todettava olevansa toimivaltainen tutkimaan välittömästi direktiiviin 1999/70 perustuvan valituksen, on vastattava sen viidenteen kysymykseen, jolla se pyrkii selvittämään, sisältävätkö puitesopimuksen 4 lausekkeessa tarkoitetut työehdot työsopimuksessa sovitut palkka- ja eläke-ehdot.
- 106 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, neuvosto käytti antaessaan puitesopimuksen täytäntöönpanoa varten annetun direktiivin 1999/70 perustana EY 139 artiklan 2 kohtaa, jossa määrätään, että yhteisön tasolla tehdyt sopimukset pannaan täytäntöön EY 137 artiklassa tarkoitettujen kysymysten osalta (asia C-307/05, Del Cerro Alonso, tuomio 13.9.2007, Kok. 2007, s. I-7109, 33 kohta).
- 107 Eräs näistä kysymyksistä on EY 137 artiklan 1 kohdan b alakohdassa mainitut ”työehdot”.
- 108 On todettava, että pelkän EY 137 artiklan 1 kohdan b alakohdan tai puitesopimuksen 4 lausekkeen sanamuodon perusteella ei voida päättää, sisältävätkö näissä määräyksissä tarkoitetut työehdot pääasiassa kyseessä oleviin seikkoihin eli palkkoihin ja eläkkeisiin liittyvät ehdot.
- 109 Tältä osin sen Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen korostaman seikan perusteella, että tietyissä yhteisön oikeuden säännöksissä, kuten miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen toteuttamisesta mahdollisuuksissa työhön, ammatilliseen koulutukseen ja uralla etenemiseen sekä työoloissa 9.2.1976 annetun neuvoston

direktiivin 76/207/ETY (EYVL L 39, s. 40), sellaisena kuin se on muutettuna 23.9.2002 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2002/73/EY (EYVL L 269, s. 15), 3 artiklan 1 kohdan c alakohdassa, rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta 29.6.2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/43/EY (EYVL L 180, s. 22) 3 artiklan 1 kohdan c alakohdassa ja yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27.11.2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/78/EY (EYVL L 303, s. 16) 3 artiklan 1 kohdan c alakohdassa, mainitaan nimenomaisesti, että näissä säännöksissä käytetty työolojen ja -ehtojen käsite sisältää palkan, ei voida päätellä sen, ettei puitesopimuksen 4 lausekkeessa ole vastaavaa mainintaa, merkitsevän sitä, ettei työehtojen käsite tätä lauseketta sovellettaessa koskisi pääasiassa kyseessä olevia taloudellisia seikkoja.

- 110 Koska esitettyä tulkintakysymystä ei voida ratkaista puitesopimuksen 4 lausekkeen sanamuodon perusteella, vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on otettava huomioon sen lainsäädännön, jonka osa tämä määräys on, asiayhteys ja tällä lainsäädännöllä tavoitellut päämäärät (ks. mm. asia 292/82, Merck, tuomio 17.11.1983, Kok. 1983, s. 3781, 12 kohta; asia 337/82, St. Nikolaus Brenneri und Likörfabrik, tuomio 21.2.1984, Kok. 1984, s. 1051, 10 kohta; asia C-223/98, Adidas, tuomio 14.10.1999, Kok. 1999, s. I-7081, 23 kohta ja asia C-76/06 P, Britannia Alloys & Chemicals v. komissio, tuomio 7.6.2007, Kok. 2007, s. I-4405, 21 kohta).
- 111 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut (em. asia Del Cerro Alonso, tuomion 36 kohta), puitesopimuksen 1 lausekkeen a alakohdan sanamuodon mukaan puitesopimuksen tarkoituksena on ”parantaa määräaikaisen työn laatua varmistamalla syrjimättömyyden periaatteen soveltaminen”. Samoin puitesopimuksen johdanto-osassa säädetään, että sopimus ”kuvaa työmarkkinaosapuolten tahtoa luoda yleiset puitteet sen varmistamiseksi, että määräaikaisessa työsuhteessa olevia työntekijöitä kohdellaan samalla tavalla suojelemalla heitä syrjintää vastaan”. Direktiivin 1999/70 johdanto-osan 14 perustelukappaleessa täsmennetään tältä osin, että puitesopimuksen tavoitteena on muun muassa parantaa määräaikaisen työn laatua vahvistamalla vähimmäisvaatimukset, joilla voidaan taata syrjimättömyyden periaatteen soveltaminen.

- 112 Puitesopimuksen ja erityisesti sen 4 lausekkeen tavoite kuuluu siis perustavanlaatuisiin tavoitteisiin, jotka sisältyvät EY 136 artiklan ensimmäiseen kohtaan sekä EY:n perustamissopimuksen johdanto-osan kolmanteen kohtaan ja työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevan yhteisön peruskirjan, johon kyseisessä perustamissopimuksen määräyksessä viitataan, 7 kohtaan ja 10 kohdan ensimmäiseen alakohtaan ja jotka liittyvät elin- ja työolojen kohentamiseen ja työntekijöiden, käsiteltävänä olevassa asiassa määräaikaisten työntekijöiden, riittävään sosiaaliseen suojelemiseen.
- 113 Lisäksi EY 136 artiklan ensimmäisessä kohdassa, jossa määritetään tavoitteet, joiden valossa neuvosto voi EY 137 artiklassa tarkoitetuissa kysymyksissä panna EY 139 artiklan 2 kohdan mukaisesti täytäntöön työmarkkinaosapuolten välillä yhteisön tasolla tehdyt sopimukset, viitataan Torinossa 18.10.1961 allekirjoitettuun Euroopan sosiaaliseen peruskirjaan, jonka I osan 4 kohdassa vahvistetaan kaikkien työntekijöiden oikeus ”kohtuulliseen palkkaan, joka on riittävä turvaamaan tyydyttävän elintason heille ja heidän perheilleen”, tavoitteena, jonka sopimuspuolet ovat sitoutuneet saavuttamaan tämän peruskirjan III osassa olevan 20 artiklan mukaisesti.
- 114 Näiden tavoitteiden valossa puitesopimuksen 4 lausekkeen on katsottava ilmentävän yhteisön työ- ja sosiaalioikeuden periaatetta, jota ei voida tulkita suppeasti (ks. em. asia Del Cerro Alonso, tuomion 38 kohta).
- 115 Kuten sekä Impact että komissio ovat väittäneet, puitesopimuksen 4 lausekkeen tulkinta, jonka mukaan tässä lausekkeessa tarkoitettujen työehtojen käsitteen piiristä suljettaisiin kategorisesti pois palkka- ja eläke-ehtojen kaltaiset taloudelliset ehdot, merkitsisi sitä, että kyseessä olevien työntekijöiden syrjintää vastaan annettavan suojan alaa rajoitettaisiin kyseisen lausekkeen tavoitteen vastaisesti ottamalla käyttöön työehtojen luonteeseen perustuva erottelu, jota tämän lausekkeen sanamuoto ei millään tavalla edellytä.

- 116 Lisäksi kuten julkisasiamies toteaa ratkaisuehdotuksensa 161 kohdassa, tällainen tulkinta tekisi merkityksettömäksi puitesopimuksen 4 lausekkeen 2 kohdan viittauksen pro rata temporis -periaatteeseen, jota voidaan luonteensa puolesta soveltaa yksinomaan jakokelpoisiin etuuksiin, kuten niihin, jotka johtuvat esimerkiksi palkkoihin ja eläkkeisiin liittyvistä taloudellisista työehdoista.
- 117 Toisin kuin Irlanti ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus väittävät, edellä esitettyä analyysiä ei horjuta miesten ja naisten tasa-arvoista kohtelua koskeva yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö, jonka mukaan direktiivissä 76/207, sellaisena kuin se oli ennen direktiivillä 2002/73 tehtyjä muutoksia, tarkoitetut työolot tai työehdot eivät sisällä palkkaa (ks. mm. asia C-342/93, Gillespie ym., tuomio 13.2.1996, Kok. 1996, s. I-475, 24 kohta; asia C-313/02, Wippel, tuomio 12.10.2004, Kok. 2004, s. I-9483, 29–33 kohta ja asia C-191/03, McKenna, tuomio 8.9.2005, Kok. 2005, s. I-7631, 30 kohta).
- 118 Kyseinen oikeuskäytäntö perustuu nimittäin EY:n perustamissopimuksen 119 artiklan (EY:n perustamissopimuksen 117–120 artikla on korvattu EY 136–EY 143 artiklalla) ja erityisen miesten ja naisten tasa-arvoista kohtelua palkka-asioissa koskevan direktiivin eli miesten ja naisten samapalkkaisuuden periaatteen soveltamista koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 10.2.1975 annetun neuvoston direktiivin 75/117/ETY (EYVL L 45, s. 19) rinnakkaiseen olemassaoloon.
- 119 Kun otetaan huomioon se, ettei tällaista kaksijakoisuutta ole määräaikaisten työntekijöiden syrjimättömyyden periaatteen osalta, tästä oikeuskäytännöstä ei voida ottaa ohjeita puitesopimuksen 4 lausekkeessa tarkoitetun ”työehtojen” käsitteen tulkintaa varten.

- 120 Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen sen vastaväitteen osalta, joka perustuu EY 137 artiklan 5 kohtaan, sellaisena kuin sitä on tulkittu asiassa C-14/04, Dellas ym., 1.12.2005 annetussa tuomiossa (Kok. 2005, s. I-10253, 38 ja 39 kohta), on huomautettava, että direktiivi 1999/70 on annettu EY 139 artiklan 2 kohdan nojalla, jossa viitataan EY 137 artiklaan niiden kysymysten osalta, jotka kuuluvat neuvoston toimivaltaan panna täytäntöön työmarkkinaosapuolten välillä yhteisön tasolla tehdyt sopimukset.
- 121 EY 137 artiklan 5 kohdan sanamuodon mukaan tämän artiklan määräyksiä ”ei sovelleta palkkoihin, järjestäytymisoikeuteen, lakko-oikeuteen eikä oikeuteen määrätä työsulusta”.
- 122 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, koska EY 137 artiklan 5 kohta on määräys, jossa poiketaan siitä, mitä saman artiklan 1–4 kohdassa määrätään, kyseisessä kohdassa poissuljettuja aloja on tulkittava suppeasti, jotta kyseisten 1–4 kohdan soveltamisalaa ei rajoiteta aiheuttomasti ja jotta EY 136 artiklassa asetettuja tavoitteita ei aseteta kyseenalaisiksi (em. asia Del Cerro Alonso, tuomion 39 kohta).
- 123 Erityisesti ”palkkoja” koskeva poikkeus, josta määrätään EY 137 artiklan 5 kohdassa, perustuu siihen, että palkkojen määrien vahvistaminen kuuluu kansallisten työmarkkinaosapuolten sopimusautonomiaan ja jäsenvaltioilla tällä alalla olevaan toimivaltaan. Näin ollen on todettu, että yhteisön oikeuden tämänhetkisessä tilassa on asianmukaista jättää palkkojen tason määrittäminen EY 136 artiklan ja sitä seuraavien artikloiden nojalla toteutettavan yhdenmukaistamisen ulkopuolelle (em. asia Del Cerro Alonso, tuomion 40 ja 46 kohta).

- 124 Kuten komissio väittää, kyseisen poikkeuksen on näin ollen ymmärrettävä tarkoitettavan toimenpiteitä, jotka, kuten palkan muodostavien tekijöiden ja/tai palkkatason yhdenmukaistaminen kokonaan tai osittain jäsenvaltioissa tai yhteisön vähimmäispalkan vahvistaminen, edellyttäisivät yhteisön lainsäädännön välitöntä käyttämistä määritettäessä palkkoja yhteisössä.
- 125 Mainittua poikkeusta ei kuitenkaan voida laajentaa koskemaan mitä hyvänsä kysymystä, joka liittyy jollakin tavalla palkkoihin, sillä muuten tietyt EY 137 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut alat jäisivät suurelta osin vaille tarkoitusta (ks. vastaavasti em. asia Del Cerro Alonso, tuomion 41 kohta; ks. myös asia C-84/94, Yhdistynyt kuningaskunta v. neuvosto, tuomio 12.11.1996, Kok. 1996, s. I-5755, neuvoston toimivalta antaa EY:n perustamissopimuksen 118 a artiklan (EY:n perustamissopimuksen 117–120 artikla on korvattu EY 136–EY 143 artiklalla) perusteella tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista 23.11.1993 annettu direktiivi 93/104/EY (EYVL L 307, s. 18) ja erityisesti tämän direktiivin 7 artikla, joka koskee neljän viikon palkallista vuosilomaa).
- 126 Tästä seuraa, että EY 137 artiklan 5 kohdassa esitetty varaus ei estä sitä, että puite-sopimuksen 4 lausekkeen ymmärretään asettavan jäsenvaltioille velvollisuuden taata määräaikaisille työntekijöille syrjimättömyyden periaatteen soveltaminen myös palkkakysymyksissä. Tämä varaus ei tämän vuoksi voi estää pääasian valittajien kaltaisia työntekijöitä riitauttamasta kyseisen 4 lausekkeen 1 kohdan välittömän oikeusvaikutuksen nojalla sellaista kohtelua palkka-asioissa, joka ilman asiallista syytä on epäedullisempi kuin vastaavien vakinaisten työntekijöiden kohtelu palkka-asioissa (ks. vastaavasti em. asia Del Cerro Alonso, tuomion 42 ja 47 kohta).
- 127 Edellä mainitussa asiassa Del Cerro Alonso annetun tuomion 43–45 kohdassa esitetyistä syistä edellä esitetty tulkinta ei ole millään tavalla ristiriidassa edellä mainitussa asiassa Dellas ym. annetun tuomion 38 ja 39 kohdassa esitetyn kanssa.

- 128 Yhdistetyn kuningaskunnan hallitus väitti istunnossa, että edellä mainitussa asiassa Del Cerro Alonso annetusta tuomiosta voidaan päätellä, että puitesopimuksessa vahvistettu syrjimättömyyden periaate koskee ainoastaan palkan muodostavia tekijöitä eikä palkan tasoa, jonka toimivaltaiset kansalliset tahot voivat vapaasti vahvistaa eri tavoin vakituisten työntekijöiden ja määräaikaisten työntekijöiden osalta.
- 129 Vaikka on totta, kuten edellä mainitussa asiassa Del Cerro Alonso annetun tuomion 40 ja 46 kohdasta ilmenee ja kuten tämän tuomion 123 ja 124 kohdassa huomautetaan, että työntekijän palkan muodostavien eri tekijöiden tason määrittäminen ei kuulu yhteisön lainsäätäjän toimivaltaan ja jää kiistatta eri jäsenvaltioiden toimivaltaisten tahojen tehtäväksi, näiden tahojen on kuitenkin käyttäessään toimivaltaansa aloilla, jotka eivät kuulu yhteisön toimivaltaan, noudatettava yhteisön oikeutta (ks. vastaavasti asia C-438/05, International Transport Workers' Federation ja Suomen Merimies-Unioni, tuomio 11.12.2007, Kok. 2007, s. I-10779, 40 kohta ja asia C-341/05, Laval un Partneri, tuomio 18.12.2007, Kok. 2007, s. I-11767, 87 kohta) ja erityisesti puitesopimuksen 4 lauseketta.
- 130 Tästä seuraa, että määrittäessään sekä palkan muodostavia tekijöitä että näiden tekijöiden tasoa toimivaltaisten kansallisten tahojen on sovellettava määräaikaissiin työntekijöihin puitesopimuksen 4 lausekkeessa vahvistettua syrjimättömyyden periaatetta.
- 131 Eläkkeiden osalta on täsmennettävä, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan, joka koskee EY:n perustamissopimuksen 119 artiklaa ja 1.5.1999 alkaen EY 141 artiklaa, jotka liittyvät miesten ja naisten tasa-arvoista kohtelua palkka-asioissa koskevaan periaatteeseen, EY 141 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetun ”palkan” käsitteen alaan kuuluvat eläkkeet, jotka perustuvat työntekijän ja työnantajan väliseen työsuhteeseen, mutteivät eläkkeet, jotka perustuvat lakisääteiseen järjestelmään, jonka rahoitukseen työntekijät, työnantajat ja

mahdollisesti julkinen valta osallistuvat siinä määrin, että osallistuminen perustuu enemmän sosiaalipoliittisiin syihin kuin tällaiseen työsuhteeseen (ks. erityisesti asia 80/70, Defrenne, tuomio 25.5.1971, Kok. 1971, s. 445, Kok. Ep. I, s. 571, 7 ja 8 kohta; asia 170/84, Bilka-Kaufhaus, tuomio 13.5.1986, Kok. 1986, s. 1607, Kok. Ep. VIII, s. 607, 16–22 kohta; asia C-262/88, Barber, tuomio 17.5.1990, Kok. 1990, s. I-1889, Kok. Ep. X, s. 425, 22–28 kohta ja yhdistetyt asiat C-4/02 ja C-5/02, Schönheit ja Becker, tuomio 23.10.2003, Kok. 2003, s. I-12575, 56–64 kohta).

¹³² Tämän oikeuskäytännön valossa on katsottava, että puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitettuun työehtojen käsitteeseen kuuluvat eläkkeet, jotka perustuvat työntekijän ja työnantajan väliseen työsuhteeseen, mutteivät lakisääteiseen sosiaaliturvajärjestelmään kuuluvat eläkkeet, jotka perustuvat enemmän sosiaalipoliittisiin syihin kuin tällaiseen työsuhteeseen.

¹³³ Tätä tulkintaa tukee puitesopimuksen johdanto-osan viidennessä kohdassa oleva maininta, jonka mukaan puitesopimuksen osapuolet tunnustavat, että ”lakisääteiseen sosiaaliturvaan liittyvät asiat kuuluvat jäsenvaltioiden päätettäväksi”, ja pyytävät jäsenvaltioita panemaan täytäntöön Dublinissa kokoontuneen Eurooppa-neuvoston vuonna 1996 antaman työllisyyttä koskevan julistuksen, jossa korostettiin muun muassa tarvetta mukauttaa sosiaaliturvajärjestelmät uusiin työmuotoihin, jotta tällaisten työmuotojen puitteissa työskenteleville henkilöille tarjotaan asianmukainen sosiaalinen suojele.

¹³⁴ Edellä esitetyn perusteella viidenteen kysymykseen on vastattava, että puitesopimuksen 4 lauseketta on tulkittava siten, että siinä tarkoitettut työehdot sisältävät palkkaehdot ja sellaiset eläke-ehdot, jotka perustuvat työsuhteeseen, mutteivät eläke-ehdoja, jotka johtuvat lakisääteisestä sosiaaliturvajärjestelmästä.

Oikeudenkäyntikulut

135 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Yhteisön oikeus ja erityisesti tehokkuusperiaate edellyttää, että erityistuumioistuin, jota on pyydetty sellaisen toimivallan puitteissa, joka sille on myönnetty, vaikkakin valinnaisesti, Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemästä määräaikaista työtä koskevasta puitesopimuksesta 28.6.1999 annetun neuvoston direktiivin 1999/70/EY täytäntöönpanolailla, tutkimaan tämän lain rikkomiseen perustuva valitus, toteaa olevansa toimivaltainen tutkimaan myös tähän direktiiviin välittömästi perustuvat valittajan vaatimukset sen ajanjakson osalta, joka alkaa kyseisen direktiivin täytäntöönpanon määräajan päättämispäivästä ja päättyy kyseisen täytäntöönpanon voimaantulopäivään, jos ilmenee, että tälle valittajalle asetettu velvoite saattaa samanaikaisesti yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi erillinen, välittömästi kyseiseen direktiiviin perustuva vaatimus aiheuttaisi prosessuaalisia hankaluuksia, joiden vuoksi yhteisön oikeusjärjestyksessä hänelle myönnettyjen oikeuksien käyttäminen olisi suhteettoman vaikeaa. Kansallisen tuomioistuimen on tehtävä tältä osin tarvittavat tutkimukset.
- 2) Direktiivin 1999/70 liitteenä olevan määräaikaista työtä koskevan 18.3.1999 tehdyn puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohta on sisällöltään ehdoton ja riittävän täsmällinen, jotta yksityiset oikeussubjektit voivat vedota siihen kansallisessa tuomioistuimessa. Näin ei sen sijaan ole puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan osalta.

- 3) EY 10 artiklaa ja EY 249 artiklan kolmatta kohtaa sekä direktiiviä 1999/70 on tulkittava siten, että jäsenvaltion viranomainen ei julkishallinnon työnantajana toimiessaan saa toteuttaa toimenpiteitä, jotka ovat kyseisen direktiivin ja puitesopimuksen tavoitteen, joka on määräaikaisten sopimusten väärinkäytön estäminen, vastaisia ja joilla uudistetaan määräaikaisia työsuhteita epätavallisen pitkäksi ajaksi ajanjaksolla, joka alkaa tämän direktiivin täytäntöönpanon määräajan päättymispäivästä ja päättyy tämän direktiivin täytäntöönpanolain voimaantulopäivään.

- 4) Koska sovellettava kansallinen oikeus sisältää säännön, jossa suljetaan pois lain taannehtiva soveltaminen, ellei päinvastaisesta ole selvää ja yksiselitteistä osoitusta, kansallinen tuomioistuin, jolle on tehty direktiivin 1999/70 kansallisen täytäntöönpanolain säännöksen rikkomiseen perustuva valitus, on yhteisön oikeuden nojalla velvollinen soveltamaan kyseistä säännöstä taannehtivasti tämän direktiivin täytäntöönpanon määräajan päättymispäivästä alkaen ainoastaan, jos tämä kansallinen lainsäädäntö sisältää tällaisen osoituksen, jonka nojalla tätä säännöstä on sovellettava taannehtivasti.

- 5) Määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen 4 lauseketta on tulkittava siten, että siinä tarkoitettut työehdot sisältävät palkkaehdot ja sellaiset eläkeehdot, jotka perustuvat työsuhteeseen, mutteivät eläke-ehtoja, jotka johtuvat lakisääteisestä sosiaaliturvajärjestelmästä.

Allekirjoitukset